

VREEMD OF EIGEN AARDIG?

De avond van vierde hofzaallezing omvatte zelfs twee lezingen, die hoe verschillend ook, tóch elkaar raken, maar qua inhoud elk op zich een hele avond hadden kunnen vullen.

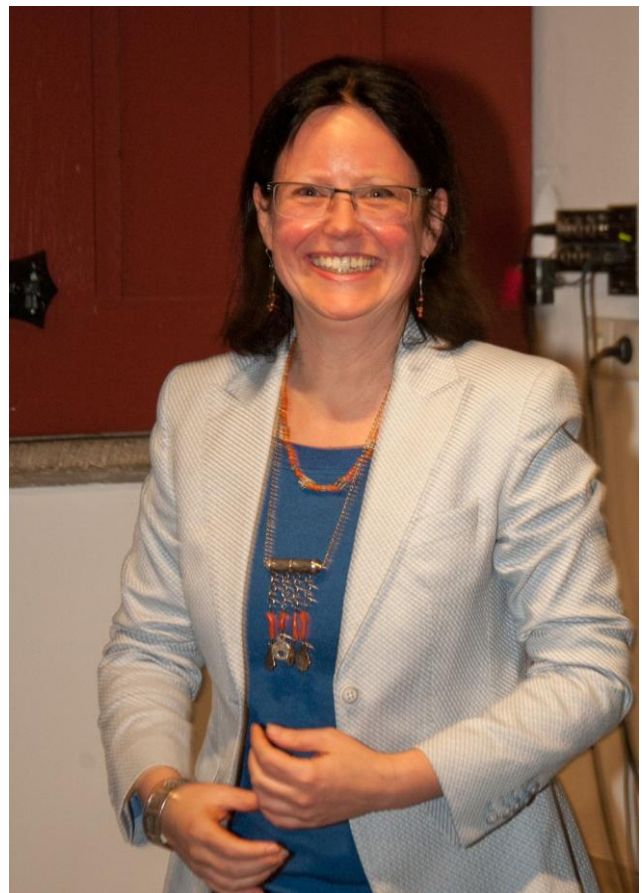
2 Vreemd en eigen

De lezing van [Sigrid van Roode](#), (egyptologe, archeoloog van provincie Gelderland) 'Vreemd en eigen' wierp een boeiend licht op sieraden zoals deze worden gedragen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Hetgeen wij sieraden plegen te noemen blijken in haar betoog weliswaar het lichaam te (ver)sieren, maar zijn van oorsprong voorwerpen met een magische betekenis of signaal naar de omgeving.

Aan de hand van een vloed aan prachtige foto's van sieraden vertelt Van Roode dat sieraden kunnen werken als bescherming van het lichaam en de geest tegen boze geesten en ziekten. Hals sieraden vormen zo een middel tegen keel- en ademhalingsziekten. Arm- en enkelbanden zijn sieraden die de ledematen beschermen, evenals ringen, die vaak in grote aantallen worden gedragen.

Vermogen

Een bruidsschat die een dochter meekrijgt is een gift, die haar de mogelijkheid biedt om na echtscheiding of overlijden een zelfstandig leven te leiden. Zo'n bruidsschat, waarover harde onderhandelingen worden gevoerd, is vaak zó kostbaar, dat broers de verdere middelen ontbreken om zelf een huwelijk aan te gaan. Duidelijk is dat de sieraden die een vrouw bezit, haar draagbare vermogen vormt. Omdat namaak van alle tijden is, en zilverstempels in het verleden ontbraken, werden in sommige culturen zilveren muntgeld uit het westen zeer gewild. Het muntstempel is immers een waarborg voor de waarde van het metaal. Een zgn **Maria Theresia-taler** uit 1780 is in dit verband zeer populair, omdat het zilveragehalte gegarandeerd 80% bedraagt. Vanwege deze populariteit wordt hij nog steeds geslagen, inclusief het jaartal 1780. De naam 'taler' heeft aan de wieg staan van de Engelse naam 'dollar'.

Sigrid van Roode draagt zelf ook enkele sieraden die in haar lezing worden besproken

Talers op een Palestijnse saffeh worden als sieraad gedragen en vormen een draagbaar bezit

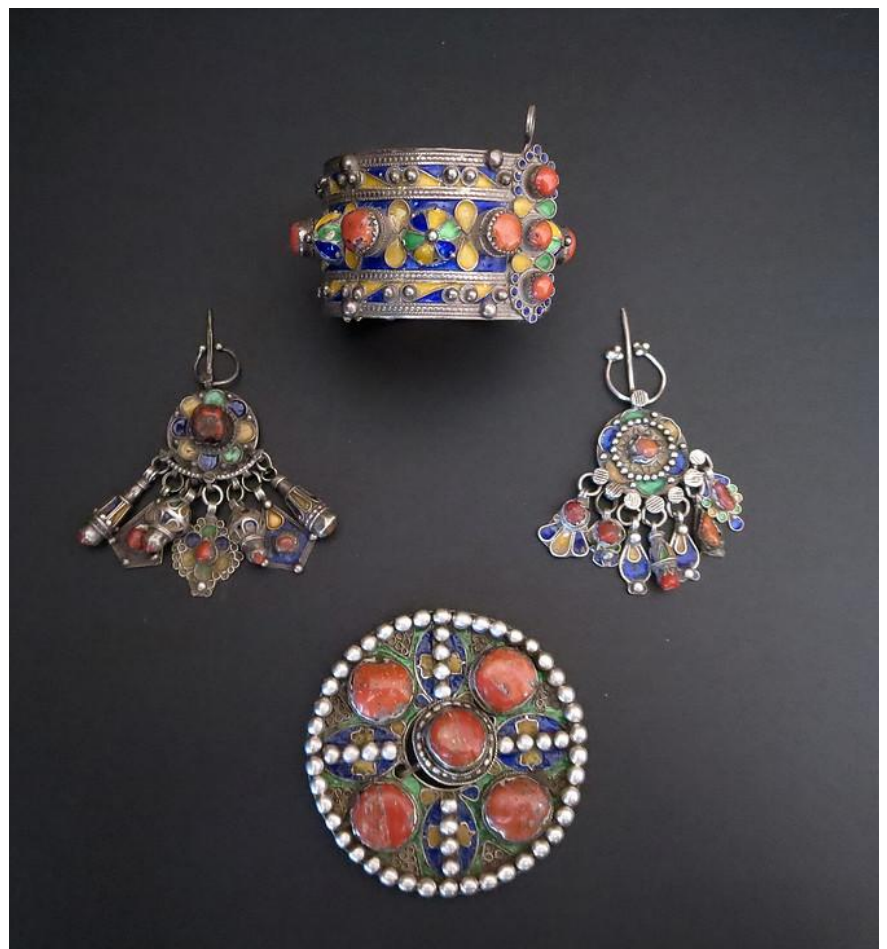
Sieraad of signaal?

In het leven van een vrouw spelen sieraden vanaf de geboorte af een rol. Als kind draagt een meisje al amuletten, kralenkettinkjes en muntjes. Ze zijn het dus van jongs af gewend.

Aardig is de parallel die Van Rooden soms maakt met de westerse cultuur. Zo toonde ze een jonge vrouw uit de Siwa oase met een groot rond metalen sieraad op de borst. Deze schijf betekent dat het meisje huwbaar is. Moeders met zonen nemen dan contact op met haar moeder om een verbintenis tot stand te brengen. In de westerse cultuur kennen we (nog) het **debutantenbal**, waar jongens en meisjes voor het eerst aan het sociale leven deelnemen. De meisjes compleet in wat als een bruidsjurk beschouwd mag worden.

De samenstelling van sieraden herbergt een wereld aan symboliek, die je moet kennen om ze te 'lezen'. Elke kleur van verwerkte steentjes heeft een specifieke betekenis (rood: afweren van kwaad; blauw: brengt geluk; groen: (islamitisch) signaal van geloof). De steensoorten hebben ook ieder een betekenis. Van Roode noemt onder meer barnsteen, waarin volgens de symboliek de zon is opgenomen, die verwerkt in een hoofdsieraad in Marokko helpt om aantrekkelijk te blijven voor de echtgenoot. Barnsteen veroorzaakt bij wrijving namelijk statische electriciteit, wat bij aanraking daarom prikkelend werkt.

Vormen van de sieraden als hemellichamen, vogels, vissen, ramskoppen hebben alle een

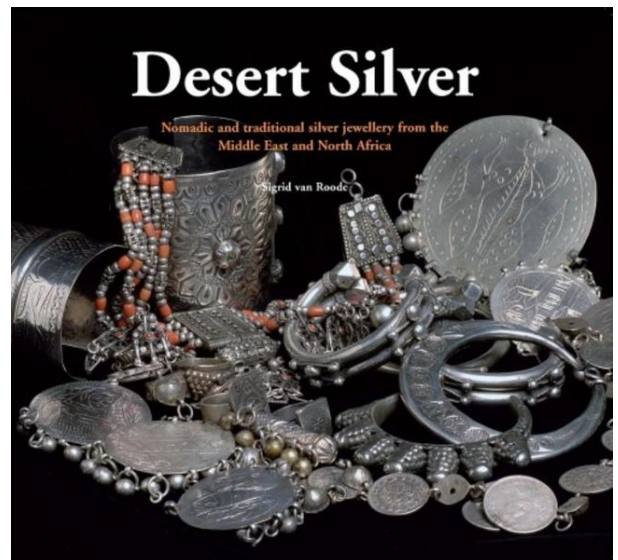

Enkele Algerijnse sieraden: armband, oorbellen, broche
(zie www.bedouinsilver.com)

specifieke betekenis. Een amulet in de vorm van ene hand kan gesloten vingers hebben, of juist gespreid. Kralen als een oog (oogkralen) zijn ook sterke amuletten, waardoor in het Midden Oosten zelfs mensen met blauwe ogen als verdacht beschouwd werden.

Dan bestaan er nog tekstamuletten, waarbij (meestal) een Koranvers opgerold in een buisje is opgeborgen. Het vers vormt een bescherming tegen kwaad, zolang het buisje dicht blijft. Daarom mag het nooit worden geopend.

Wie nog meer details wil weten over sieraden uit het Midden-Oosten vindt veel informatie op de (Engelstalige) website [bedouinsilver](http://bedouinsilver.com) en in het boek **Desert Silver** dat Sigrid van Roode in 2010 uitbracht.

Een vergelijking van sieraden en amuletten uit verschillende tijden laat zien dat veel symbolen en patronen al uit de oudheid stammen en nog voortbestaan, al komt er met moderne materialen wel de klad in.

In het algemeen kan worden gesteld dat sieraden worden gebruikt om:

Onheil af te weren (hier vervullen heiligen die rol);

Identiteit aan te geven, zowel qua persoon als de groep waartoe deze behoort;

Status uit te dragen, om de maatschappelijke positie te tonen.

Met het verdwijnen van streekgeboden sieraden (denk aan de Zeeuwse gouden oor'ijzers') dreigt veel erfgoed verloren te gaan.

Voor het boven beschreven 'zilver uit de woestijn' is, ofschoon niet gemaakt in Bergen op Zoom, toch een plaats ingeruimd in de komende zilvertentoonstelling 'Voorbij IJdelheid'. Met deze sieraden wordt een verbinding gemaakt met het deel van de Bergse bevolking die zich pas in de jongste tijd in onze stad heeft gevestigd. Voor hen is zo'n collectie immers heel 'eigen'.

Nog een tip voor wie deze lezing gemist heeft: Rondom de tentoonstelling organiseert het Markiezenhof **4 lezingen over zilver**. De eerste ervan, op donderdag 1 juni, is een lezing door Sigrid van Roode over hetzelfde onderwerp. Zeer aanbevolen. Spoed u daarom naar het Markiezenhof om kaarten aan te schaffen!

Het moNument op het Thaliaplein omvat 67 verschillende steensoorten als symbool voor de verschillende nationaliteiten; dit getal is inmiddels verre achterhaald